

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนการสอนด้วยวีดิทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาริต
ดุสิตพัฒนศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษา วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

1. ความหมายของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
2. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
3. ความเชื่อพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
4. หลักการวางแผนการสร้างสตอรี่ไลน์
5. หลักการของสตอรี่ไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน
6. ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
7. การดำเนินเรื่องในสตอรี่ไลน์
8. การวางแผนการสอนสตอรี่ไลน์
9. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
10. ข้อพิจารณาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์
11. ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

การเรียนแบบปกติในวิชาสังคมศึกษา

1. การเรียนการสอนที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ
2. การเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับการเรียนแบบปกติ
การคิดวิเคราะห์

การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับการคิดวิเคราะห์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ (Storyline method)

1. ความหมายของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ไว้ดังนี้

พิมพันธ์ เคะระคุปต์ (2542: 3) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นวิธีที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง จะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีสมรรถนะการพัฒนาแบบยั่งยืน

วลัย พานิช (2542 : 1 - 2) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน โดยมาจากคำว่า story และ line ซึ่งหมายถึงเส้นทางของเรื่อง หรือ แนวของเรื่องที่เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับคู่เชิงเชือก ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการศึกษา เป็นการบูรณาการทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสตอรีไลน์ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการตั้งคำถามหลัก (key questions)

อรรถัย มูลคำและคณะ (2542: 34 – 35) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นนวัตกรรมการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ได้รับ
ความนิยมเป็นอย่างมากในหลายประเทศของทวีปยุโรป โดยมี
ลักษณะการนำวิธีการเรียนรู้หลาย ๆ แบบมารวมกัน อาทิเช่น
การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้น
นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวเพื่อเชื่อมโยงออกไป
สู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
เพื่อประ โยชน์ในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนที่สามารถยืด
หยุ่นเวลาและจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

เบลล์และไฟฟิลด์ (Bell and Fifield, 1998: 5 – 6) ได้กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธี
สตอรีไลน์ตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่าความรู้นั้นมีความซับซ้อนและมี
หลายขั้นตอน ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความรู้เดิมของผู้เรียน
ส่วนหนึ่ง และประสบการณ์ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่โดยผ่าน
การปฏิบัติด้วยตนเองอีกส่วนหนึ่ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ
ประสบการณ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การ
จินตนาการ การตัดสินใจ ตลอดจนการทำงานร่วมกัน ภายใต้แนว
ทางการดำเนินเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ ซึ่งในที่นี้
ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง

ลิปกา (Lipka, 1997 อ้างใน Creswell, 1997: 118 - 119) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นแนวทางเลือกใหม่ของการสอน โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างผลงานด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ ถือได้ว่าเป็นการบูรณาการหลักสูตรที่มีความหลากหลายก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

ฮาร์คเนส (Harkness, 1997 อ้างใน Creswell, 1997: 121) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมตลอดจนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะเป็นการบูรณาการหลักสูตรและมีส่วนสนับสนุนให้การทำงานกลุ่มเกิดความหลากหลาย

เครสเวล (Creswell, 1997: 112) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า

เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเป็นการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการทำงานกลุ่มร่วมกัน

สมิท และ วอลเลอร์ก้า (Smith and Vallergera, 1997: 1 - 2) กล่าวถึงการเรียนแบบสตอรีไลน์ว่า

เป็นนวัตกรรมของรูปแบบวิธีการสอนที่มีการบูรณาการหลักสูตร โดยมีส่วนสำคัญของเรื่องประกอบด้วย ฉาก ตัวละคร การดำเนินเรื่อง และเหตุการณ์ที่ต้องแก้ไข ซึ่งเป็นการอธิบายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่พบเห็นในห้องเรียน โดยมีส่วนสัมพันธ์กับ

หลักสูตร และมีตัวคำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การเกิดกิจกรรมที่ หลากหลายและเป็นอิสระ

ดังนั้น จากความหมายของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ที่นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ไว้ สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ คือ การจัดการศึกษาที่เป็นการบูรณาการ หลักสูตรและการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการใช้คำถามหลัก (key questions) เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

ฮาร์คเนส (Harkness, 1996 อ้างใน อรทัย มูลคำ, 2542: 36) กล่าวถึงความเป็นมาของรูปแบบ การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ว่า

จากสถานการณ์การปฏิรูปทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในทวีป ยุโรป ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 โดยพบว่า คณิตผลการเรียนรู้ของ นักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่กลุ่มประเทศซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) จึงได้กำหนดนโยบายปฏิรูป ทางการศึกษาขึ้น เพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาของชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีการนำระบบการประกันคุณภาพทาง การศึกษามาใช้ ซึ่งผลที่ตามมาทำให้คุณภาพทางการศึกษาของชาติ ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่ ซึ่งในที่นี้รวมถึงรูปแบบการ เรียนการสอน ก็มีการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความก้าวหน้า ทางการศึกษาที่เน้นให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียน ได้ค้นพบตาม ความถนัด ความสามารถ และความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีที่ได้รับการคิดค้นและ พัฒนาในช่วงระยะดังกล่าว โดย สตีฟ เบล (Steve Bell) และ แซลลี่ ฮาร์คเนส (Sallie Harkness) ซึ่งทั้งสองท่านเรียกได้ว่าเป็น The Origination of the Scottish Storyline method บุคคลทั้งสองได้ ร่วมกันพัฒนาวิธีสอนนี้กับเพื่อนร่วมงานอีกท่าน คือ เฟรด เรนเดล (Fred Rendell) ณ Inservice Department ของ Jordanhill College of Education เมืองกลาสโกว์ สกอตแลนด์ การพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนแบบดังกล่าวนี้โดยนักการศึกษาชาวสกอต ทำให้ สตอรีไลน์ ได้ชื่อว่าเป็น Scottish method ได้ชื่อหนึ่ง วิธีการสอน แบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายในเวลา ต่อมาในหลายประเทศของทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา

3. ความเชื่อพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ (2542: 2 – 4) ได้กล่าวถึงรูปแบบวิธีสตอรีไลน์สรุปได้ว่า รูปแบบวิธีสตอรีไลน์เป็นการบูรณาการความรู้ โดยหัวข้อของสตอรีไลน์ จะเขียนไว้อย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับการเขียนเรื่องที่คิดทั่วไป คือ จะมีการวางโครงเรื่อง ภาษาของ ตัวละคร และการดำเนินเรื่อง โดยผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทสำคัญร่วมกันในการสร้างเรื่อง ซึ่ง มักขึ้นต้นด้วยประโยคคำถามสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่เคยเรียนมาออกมาใช้สร้างองค์ความรู้ในเรื่องที่จะสร้างขึ้นใหม่ และอรรถ มุลค่าและคณะ (2542: 35) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ สรุปได้ว่า วิธีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าโลกในทศวรรษหน้าต้องการคนที่มีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน โดยสามารถนำ ศาสตร์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน เพื่อสามารถจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงรูปแบบนวัตกรรมใหม่นี้มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ในลักษณะ

1. เป็นองค์ความรู้รวมและสามารถสังเคราะห์เพิ่มพูนได้
2. ผลการเรียนรู้จะคงทนและถาวร ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้ นั้น และประสบการณ์ ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ผู้เรียนจะรู้คุณค่าและสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีความหมายได้ โดยผ่านการเรียนรู้จากการ กระทำของตนเองด้วยประสบการณ์ตรง

ด้วยความเชื่อดังกล่าว การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จึงนำลักษณะการเรียนรู้หลาย ๆ แบบมาใช้ร่วมกัน เช่น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนเชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น เพื่อประโยชน์แห่งการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการดำเนินการที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ โดยผลงานที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นจากกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาไปพร้อม ๆ กัน ก่อให้เกิดพัฒนาการของความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทำให้ศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนสูงขึ้นเป็นลำดับ

4. หลักการวางแผนการสร้างสตอรี่ไลน์

เกรเวต (Creswell, 1997 อ้างใน วลัย พานิช, 2542: 2 - 3) ได้เสนอหลักการในการวางแผนการสร้างสตอรี่ไลน์ ไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักของการเล่านิทาน / เล่าเรื่อง ดังนั้น สตอรี่ไลน์ จึงควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน หรือกิจกรรม - ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับคน เช่น เรื่องเกี่ยวกับสังคม ครอบครัว สิ่งที่ดีหรือไม่ดี บทเรียนต่าง ๆ ที่น่าจดจำ เป็นต้น ดังนั้นจึงเปรียบ สตอรี่ไลน์ เป็นเสมือนกระจกสะท้อนชีวิตจริง
2. ยึดหลักของการวางโครงเรื่องให้น่าติดตาม นิทานหรือเรื่องราวที่สนุกและน่าสนใจ ก็คือเรื่องที่คุณฟังจะคอยติดตาม - คาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป ซึ่งในการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ผู้เรียนจะสนุกในการที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา
3. ยึดหลักว่าผู้สอนเป็นผู้วางเนื้อหาให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยวางกรอบของเส้นทางเดินเรื่อง แต่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม ค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ในสตอรี่ไลน์ ซึ่งหมายถึงต้องให้ผู้เรียนได้นำความรู้หรือประสบการณ์เดิม

ของตนเองมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามหลักของผู้สอน โดยต้องสร้างหรือพัฒนารูปแบบแนวคิด (conceptual model) ของตนเองสำหรับประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนกำลังเกี่ยวข้องกับสตอรีไลน์นั้น ๆ

5. ขีดหลักเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องในบริบทตามข้อ 1 การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน โดยผู้เรียนได้ใช้ความคิด หรือ ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม เพิ่มเติมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่
6. ขีดหลักโครงสร้าง โดยผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีรูปแบบแนวคิดของตนเอง ให้ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูลความรู้ มีการค้นพบและพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้คิดจากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมและทักษะหลาย ๆ ประเภท

5. หลักการของสตอรีไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน

วอล์ช พานิช (2542: 1 – 2) กล่าวสรุปถึงหลักการของสตอรีไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนไว้ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
วิธี สตอรีไลน์ ได้เน้นแนวคิด child - centered ของ John Dewey ที่ว่า ให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง เน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนมีประสบการณ์และทักษะเดิมของตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง
วิธี สตอรีไลน์ ถือว่าเป็น constructivist way of working นั่นคือ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดย Storyline เป็น active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ จะได้รับประสบการณ์

การทำงาน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ

วิธีสตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมหลากหลายวิชาเข้าไว้ด้วยกันภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน เนื่องจากในชีวิตประจำวันแต่ละคนจะต้องใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายจากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหา จึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมในวิธี สตอรีไลน์ นั้นเป็นการบูรณาการ จึงมีความหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีแตกต่างกันได้

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

วิธี สตอรีไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาวุฒิภาวะทางสังคมโดยร่วมกันทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้ตั้งแต่แบบเรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือเรียนร่วมกันทั้งชั้นเรียน ซึ่งในชีวิตความเป็นจริง คนที่อยู่ในสังคมต่างต้องช่วยกันทำงานเพื่อบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น Storyline จึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง

6. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน

การตั้งคำถามของผู้สอนถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สตอรี่ไลน์ มีแก่นที่สำคัญด้วยการให้ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งเกิดจากการลงมือทำกิจกรรม จึงทำให้ความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้นั้นมีความหมาย ซึ่งก็คือการทำให้การศึกษา (education) ได้บรรลุจุดประสงค์ส่วนหนึ่ง ก็คือ ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้ หรือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้จริง

6. ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

วลัย พานิช (2542: 2) กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ว่า

เป็นวิธีการสอนที่เป็นการเชื่อมโยง หรือ ผูกเรื่องที่มีการดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องประดุจเส้นเชือกโดยใช้เรื่อง (Story) สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหา ทักษะการคิด และทักษะทางสังคม โดยองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ มีการเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. การจัดฉาก (setting the scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ ถึงแวดล้อมต่าง ๆ
2. มีตัวละคร (character) ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1
3. การดำเนินชีวิต (a way of life) เป็นการดำเนินชีวิตหรือเป็นเรื่องราวของตัวละครในข้อ 2
4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือ มีปัญหาที่ต้องแก้ไข (events , incidents , or real problems to be solved) ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวอาจมีทั้งทางบวกหรือทางลบก็ได้

โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนจะถูกเชื่อมโยงจากการใช้คำถามหลัก (key questions) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงองค์ประกอบสำคัญของวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

1. ฉาก	↓	ที่ไหน
2. ตัวละคร	↓	ใคร
3. การดำเนินชีวิต	↓	ทำอะไร
4. มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือมีปัญหาควรแก้ไข	↓	เกิดอะไรขึ้นที่ต้องแก้ไข

จากองค์ประกอบสำคัญของสตอรี่ไลน์ ทั้ง 4 อย่าง คือ ฉาก , ตัวละคร , การดำเนินเรื่อง และมีเหตุการณ์ - ปัญหาที่ต้องแก้ไข อาจจะวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้สร้างสตอรี่ไลน์ ได้ง่ายขึ้นได้ดังนี้

1. ผู้สอนขึ้นต้นคำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ ฉาก เป็นการเริ่มต้นให้ผู้เรียนได้ทราบว่า กำลังจะมีประสบการณ์ใหม่เกิดขึ้น ถือเป็น การเริ่มเข้าสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่องในฉาก จะเป็นการระบุสถานที่ เวลา ถึงแวดล้อมต่าง ๆ
2. เมื่อมีฉากแล้วต้องมี คน หรือ สัตว์ หรือ สิ่งใด ๆ มาเกี่ยวข้องกับด้วย นั่นคือ คำถามว่ามีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้ฉากหรือเหตุการณ์นั้น ๆ มีความสมจริงมากขึ้น
3. เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้น ต้องมีคำถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวการทำกิจกรรมของตัวละคร
4. เพื่อให้สตอรี่ไลน์ มีจุดที่น่าสนใจ ต้องมีคำถามว่ามีอะไรสำคัญเกิดขึ้นกับตัวละคร คือ การมีเหตุการณ์ - ปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนเป็นจุดสรุปของเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สอนอาจสลับขั้นตอนกันก็ได้ เช่น เริ่มจากตัวละครเป็นการเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตัวละครนั้นเกี่ยวข้องกับ อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อนั้นเป็นขั้นตอนในการทำกิจกรรมของผู้เรียนได้เช่นกัน

ดังนั้น วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จะเป็นการผูกเรื่องในแต่ละตอน (Episode) ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ (sequence) โดยมีการตั้งคำถามหลัก(key questions) เป็นตัวเชื่อมการดำเนินกิจกรรม (activity) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการร่วมกันปฏิบัติ จึงสามารถประยุกต์รูปแบบการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ไปใช้สอนได้ในทุกวิชา โดยเน้นเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการทั้งในด้านเนื้อหา และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้

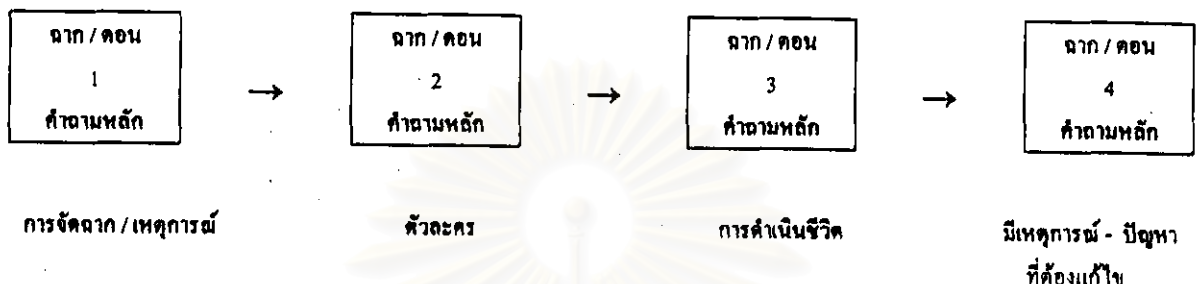
7. การดำเนินเรื่องในสตอรี่ไลน์

การดำเนินเรื่องในสตอรี่ไลน์ คือการทำให้เกิดการเรียนการสอน โดยผู้สอนเป็นผู้พัฒนาหรือสร้างสตอรี่ไลน์ ขึ้นและมีผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม การดำเนินเรื่องนี้มีลักษณะสำคัญ ดังที่ สตีฟ เบล (Steve Bell: 1998 อ้างใน วลัย พานิช, 2542: 4 – 5) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. มีเส้นทางเดินเรื่อง (topic line) ที่ดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุผลและต้องมีการเรียนลำดับขั้นตอนที่ประกอบด้วยตัวขององค์ประกอบทั้ง 4 อย่างของสตอรี่ไลน์
2. มีตัวคำถามหลัก (key questions) เป็นตัวเชื่อมโยงแต่ละฉาก ซึ่งผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. คำถามหลักในแต่ละข้อเกี่ยวข้องกับแต่ละฉากหรือแต่ละตอน (episode)
4. ในแต่ละฉากหรือแต่ละตอนของสตอรี่ไลน์ เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนได้สืบค้นแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์โดยตรง
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้และบรรลุความสำเร็จตามความแตกต่างของระดับศักยภาพของตน และทุกคนต้องกลับมาคอบคำถามหลักเพื่อหาคำตอบในสตอรี่ไลน์ ในฉากหรือตอนอื่น ๆ ต่อไป

ซึ่งในที่นี่สามารถแสดงเป็นแผนผังเส้นทางเดินเรื่อง ได้ดังนี้

แผนผังเส้นทางเดินเรื่อง (Topic line)

จากแผนผังข้างต้น เป็นการคิดแปลงจากแนวความคิดของเอียนบาร์ (Mr.Ian Barr อ้างใน วลัย พานิช, 2542: 15) แสดงให้เห็นว่า สตอรี่ไลน์ จะต้องมียุคหรือตอน (episode) อย่างน้อย 4 ตอน (ฉาก) ตามองค์ประกอบทั้ง 4 อย่างของสตอรี่ไลน์ (Storyline) ซึ่งแต่ละตอนจะเชื่อมโยงด้วยการตั้งคำถามหลัก (key questions)

8. การวางแผนการตอนสตอรี่ไลน์

วลัย พานิช (2542: 5 – 7) ได้กล่าวเสนอแนะว่า การวางแผนการตอนสตอรี่ไลน์ ควรมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เตรียมหัวเรื่องหรือหัวข้อ ที่จะใช้ตอน ซึ่งในที่นี่ก็คือแนวคิดสำคัญ (concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยอาจได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากหลักสูตรและแบบเรียนที่ใช้อยู่ การเลือกหัวข้อนั้น มีข้อเสนอแนะ คือ
 - 1.1 ดูว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรหรือไม่ และสามารถสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้กว้างขวางหรือไม่เพียงใด
 - 1.2 ช่วยขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียน หรือผู้เรียนมีโอกาสจะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือไม่
 - 1.3 หัวข้อเรื่องนั้น ๆ จะมีพัฒนาการความรู้ ทักษะ ทศนคติ หรือไม่ เพราะ สตอรี่ไลน์ เป็นการตอนแบบบูรณาการ

1.4 หัวข้อนั้น มีโครงสร้างสำคัญที่เป็นทั้ง Surface Structure และ Deep Structure หรือไม่ โดย

Surface Structure เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ โดยผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Deep Structure เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญาและทักษะ เช่น ทักษะภาษา , ทักษะการแสวงหาความรู้ , ทักษะการคิด , ทักษะประเมินข้อมูล และทักษะสังคม เป็นต้น

ดังนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างทั้ง 2 อย่างในการหาหัวข้อเพื่อให้สตอรีไลน์มีความสมบูรณ์

2. เตรียมการผูกเรื่องหรือเขียนเส้นทางดำเนินเรื่อง และแบ่งเขียนเป็นตอน (episode) โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ โดยเรื่องราวในสตอรีไลน์ อาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องจินตนาการ (imagination / fantasy) ก็ได้ ซึ่งผู้สอนต้องพัฒนาหัวข้อ (topic) และเนื้อหาให้ไปด้วยกัน และต้องมีแนวคิดของเรื่อง (plot) เป็นความคิดพื้นฐานว่ามีอะไร หรือ มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น โดยคำนึง 4 องค์ประกอบหลักเป็นสำคัญ และผู้สอนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางดำเนินเรื่อง โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดจากการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. การตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (key questions) จะเป็นการทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอน (episode) และเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า คำถามหลัก เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอน (episode) เปรียบได้ว่า คำถามหลักเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ

คำถามหลักนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สตอรีไลน์ (storyline) เป็นจุดเด่นตามที่ สตีฟ เบล (Steve Bell) ได้กล่าวไว้ว่า

“ The Storyline method is the presentation of key questions ”

ลักษณะคำถามหลัก (key questions) ควรมีลักษณะดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อ หรือ โครงเรื่องนั้น ๆ
2. คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์และเสนอแนวคิดต่าง ๆ
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะความคิดหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุป และการประเมินผล เป็นต้น
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เขามีอยู่

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลักเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือคิดและปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึง เน้นให้เป็นกิจกรรมที่เสริมแรงหรือสร้างแรงจูงใจ (motivation) ให้ผู้เรียนมีบทบาทที่กระตือรือร้น มากกว่าเป็นผู้รับความรู้แต่ฝ่ายเดียว (passive) เช่น ต้องมีการแก้ปัญหาจากการสืบค้นหาหลักฐานความจริง มีการแสดง

ความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นต้น

5. การจัดลักษณะชั้นเรียนเป็นการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งอาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็กทั้งชั้นเรียน เป็นรายบุคคล หรือเป็นคู่ เป็นต้น โดยต้องคำนึงถึงชนิดและประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน ต้องคำนึงถึงความสมดุลเรื่องของความรู้ ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง แต่อย่างไรก็ตามในสตอรีไลน์ จะเน้นเรื่องการร่วมมือกันในการทำงาน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม

6. การประเมินผลจากคำถามหลักและจากกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนและผลงานที่ผู้เรียนได้ทำขึ้น การประเมินในสตอรีไลน์ จะมีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยสามารถประเมินได้ตลอด เพราะ การเรียนรู้บางส่วนของผู้เรียนอาจเกิดขึ้นได้ โดยผู้สอนไม่ได้วางแผนไว้ ดังนั้นผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการและกำหนดรูปแบบการประเมินเป็นแนวทาง ดังที่เฮียนบาร์ (Ian Barr, 1990) เสนอไว้ว่า The need is to identify some assessable aspects which are worthy of assessing ; that provide evidence on which to base the assessment and which do not interfere with the nature learning and teaching process in the classroom.

7. การกำหนดระยะเวลาสอน เนื่องจากหลักการสำคัญของสตอรีไลน์ เป็นการสอนแบบบูรณาการ ดังนั้นผู้สอนต้องมีความยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่องและการดำเนินเรื่องตามเนื้อหา

9. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

ทิมพันซ์ เคชะกุลปต์ (2542: 4) กล่าวเสนอแนะถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สอน และผู้เรียน

บทบาทของผู้สอน ด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีดังนี้

1. เป็นผู้จัดเตรียม
 - 1.1 กรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอน (episode) จัดเรียงตามลำดับตอน โดยแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ
 - 1.2 เตรียมคำถามสำคัญ หรือคำถามหลักเพื่อใช้กระตุ้นให้ผู้เรียน คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ
2. อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนรู้การสอน เช่น
 - 2.1 เป็นผู้นำเสนอ (presenter) เช่น นำเสนอประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน
 - 2.2 เป็นผู้สังเกต (observer) สังเกตขณะผู้เรียนตอบคำถาม ถามคำถาม ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของผู้เรียน
 - 2.3 เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivator) กระตุ้นความสนใจผู้เรียน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
 - 2.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (reinforcer) เพื่อให้เกิดความถี่ของพฤติกรรมกรรมการเรียน
 - 2.5 เป็นผู้แนะนำ (director)

- 2.6 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอน ดีทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตสังคม เพื่อให้ ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุข
 - 2.7 เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (reflector) ให้การ วิพากษ์วิจารณ์ข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อให้ พฤติกรรมคงอยู่ หรือ ปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมการเรียน
 - 2.8 เป็นผู้ประเมิน (evaluator) ควรมีการ ประเมินเป็นระยะ ๆ ประเมินกระบวนการ (process) พฤติกรรมระหว่างหาความรู้ (performance) และประเมินผลงาน (product) ซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้ และ / หรือ สิ่งประดิษฐ์
3. เน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการ (process oriented) มากกว่าเนื้อเรื่อง เนื้อหาสาระ (content oriented)
 4. เน้นการบูรณาการระหว่างวิชา (integration) หรือ ผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร (interdisciplinary)
 5. เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ทำให้ ผู้เรียนซักถาม ปรึกษาเพื่อค้นคว้าหาความรู้
 6. เป็นผู้เริ่มประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะ สอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความ ตื่นเต้น ความพอใจทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง อื่น ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

บทบาทของผู้เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีดังนี้

1. เป็นผู้ศึกษากันคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่อง ตามที่ผู้สอนกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำท่ายอยู่ตลอดเวลา
3. มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิด ในทุกสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ เหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง
4. เรียนทั้งในห้องเรียน (class) และในสถานการณ์จริง (reality) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
5. ตอบคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (key questions) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ในชีวิตจริง
6. มีความกระตือรือร้น ว่องไว ในการมีส่วนร่วม อย่างแท้จริง เช่น สามารถจำ พิจารณา ทำตามคำแนะนำของผู้สอนได้อย่างดี
7. ทำงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ อาจจะทำคนเดียว เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ได้ด้วยความเต็มใจและด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน
8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะทางสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่น ๆ และกับผู้สอน
9. เป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหา คิดริเริ่ม สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ (construct) ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2542: 39) กล่าวถึง บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ สามารถแบ่งเป็นบทบาทของบุคคลได้ 3 ฝ่าย ดังนี้

บทบาทของผู้สอน

1. ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและปรับเนื้อหา กระบวนการและทฤษฎีการสอนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูรายวิชา / กลุ่มวิชาอื่น ๆ ที่สอนในชั้นเดียวกัน ครูวิชาการศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะและเกิดการประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
3. กำหนดกิจกรรมและวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร หนังสือ วิดีทัศน์ ซีดีรอม เป็นต้น ตลอดจนแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นบุคคลและสถานที่
4. จัดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างหลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน เช่น สภาพห้องเรียน บริเวณโรงเรียน สภาพท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัว สามารถสัมผัสได้ และผู้เรียนสนใจมากที่สุด
5. ถดบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้กำกับหรือผู้จัดการเรียน เพื่อสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสวงหาความรู้โดยการใช้คำถามนำ

6. วัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน เพิ่มคะแนนงาน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการวางแผนการสอนในครั้งต่อไป

บทบาทของผู้เรียน

1. ฝึกวางแผนการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น
2. ค้นคว้าหาความรู้ที่ตนเองสนใจ เพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น
3. ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน กำหนดงานและลำดับขั้นตอนการทำงาน แบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเอง รับฟังการชี้แนะและวิจารณ์จากผู้อื่น เพื่อการปรับปรุงงาน ชื่นชมในผลงานร่วมกัน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาผลงานของตนเองจนเป็นที่น่าพอใจ และสามารถสรุปความรู้ที่ค้นพบได้ด้วยตนเอง

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

1. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะรูปแบบวิธีสตอรี่ไลน์
2. ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่ต้องการ สนใจและร้องขอมาให้ความรู้ตามควรแก่โอกาส
4. ส่งเสริม สนับสนุน จัดหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ให้มีปริมาณเพียงพอ
5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ความก้าวหน้าของผู้เรียน และการปฏิบัติงานของผู้สอน ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนรายงานผลไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ ตลอดจนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ซึ่งมีลักษณะเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก บทบาทของผู้เรียนจึงต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมงานภายในกลุ่ม มีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาและสามารถค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ส่วนบทบาทของผู้สอน จะเป็นผู้สังเกตการณ์ คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีที่จำเป็น ตลอดจนจัดเตรียมอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน และจะมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองในการแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะทางสังคมได้

10. ข้อพิจารณาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์

อรรถชัย บุญคำและคณะ (2542: 39 – 40) ได้กล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธีสตอรีไลน์ ควรคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดีและตรงตามจุดประสงค์

1. ผู้สอนควรพิจารณาสร้างหัวเรื่องขึ้นจากโครงสร้างของหลักสูตรและควรกำหนดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักโดยหัวเรื่องที่สร้างขึ้นต้องสามารถสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่เขาสนใจและต้องการเรียนรู้
2. แผนการสอนในแต่ละหัวเรื่องควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ภาคการเรียน เพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเกิดความสนุกในการค้นหาเรื่องใหม่ ๆ อยู่เสมอ
3. เน้นความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อความสำเร็จของรูปแบบการสอนในวิธีดังกล่าว
4. การสร้างกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องมีความหมาย โดยผู้เรียนให้ความสนใจและเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เพื่อเชื่อมประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน
5. ผู้สอนควรโยงกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน เพื่อความสมบูรณ์ของวิธีการสอน
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนางานได้ตลอดเวลา
7. ควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทุกครั้งในแต่ละกิจกรรม และควรให้โอกาสได้ชื่นชมผลงานร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน และเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
8. การจัดสถานที่ในการทำกิจกรรม ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความสะดวกในการใช้งาน

9. ในการทำกิจกรรม ควรเน้นให้ผู้เรียนทุกคนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของงานชิ้นนั้น และนำมาสู่ความภูมิใจในการทำงานชิ้นนั้น
10. ควรใช้อุปกรณ์วัสดุที่มีในท้องถิ่น โดยประยุกต์จากสิ่งของเหลือใช้ เพื่อเป็นการสร้างเสริมนิสัยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
11. แหล่งข้อมูลความรู้ ผู้สอนควรจัดเตรียมให้บริการแก่ผู้เรียน เพื่อความสะดวกในการค้นหาข้อมูล และควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพปัญหาตามความเป็นจริง หรือมี ฉะนั้นควรเชิญผู้รู้ หรือ ผู้ชำนาญการในเรื่องปัญหานั้น ๆ มาให้ความรู้เสริมกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียน สมบูรณ์ครบถ้วนในด้านทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติ

11.ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

วลัย พานิช (2542: 9 - 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. เป็นการตอบสนองความต้องการ 4 ประการของผู้เรียนที่ เรียกว่า “ The Four Universal Needs of Children ซึ่ง เดวิด นาร์แรน แซกซ์ (David Narran Saxes: 1994) ได้กล่าวถึง ความต้องการที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนไว้ดังนี้
 - 1.1 การสื่อสาร (communication) โดยเด็กทุกคนต้องการพูดคุยและรับฟัง ดังนั้นโดย หลักการของสตอรี่ไลน์ เน้นการปรึกษาหารือ พูดคุยร่วมวางแผน ซึ่งผู้เรียนต่าง ต้องรับฟังซึ่งกันและกัน และเสนอความคิดเห็นร่วมกันด้วย

1.2 การสร้างหรือลงมือทำด้วยตนเอง (building / construction) ซึ่งโดยธรรมชาติ เด็กทุกคนต้องการสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยการใช้มือของตนเอง (love to make things with hands) หรือสร้างด้วยปัญญาของคน เช่น ความคิดที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ดังนั้นในหลักการสตอรี่ไลน์ การใช้ความคิดจินตนาการ การวางแผน จัดหาข้อมูลสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จึงเป็นการผลิตงานที่ได้จากความสามารถ โดยมีได้มาจากการจำข้อมูล

1.3 การคิดและลงมือปฏิบัติ (thought and action) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนรู้จักถามคำถามและต้องการรับฟังคำตอบในสิ่งที่ตนเองอยากทราบ ซึ่งใน สตอรี่ไลน์ จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำ ได้คิด อย่างอิสระในทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นพบ สืบค้น สร้างการทำทหายในการคิดสำรวจและสร้างจินตนาการ ผู้เรียนจะได้ฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ จึงอาจสรุปได้ว่า การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ นับเป็นวิธีที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดและฝึกปฏิบัติความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

1.3.1 การค้นพบ ในสตอรี่ไลน์ ผู้เรียนได้อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ ซึ่งต้องตีความ แสดงความ

- คิดเห็น และทดลองพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ
- 1.3.2 การสืบสอบ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองในการหาความกระจ่าง หาข้อมูลต่าง ๆ และตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น ๆ
- 1.3.3 การสร้างจินตนาการ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองในการสร้างสรรค์ทั้งเชิงศิลปะ และสร้างทางเลือกต่าง ๆ จากหลายมุมมอง
- 1.3.4 การแก้ปัญหา ในสตอรีไลน์ การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการแก้ปัญหาซึ่งผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา
- 1.3.5 การตัดสินใจ ในสตอรีไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีหลายทางเลือก และเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดบนหลักฐานที่เชื่อถือได้
- 1.3.6 ความรับผิดชอบ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่ได้เกิดขึ้น
- 1.4 ความต้องการที่ยอมรับว่าตนเองมีค่า สามารถแสดงความรู้สึกได้ (self - expression) โดยธรรมชาติเด็กทุกคน

ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับตนเองมีค่า ได้รับ การยกย่องเกี่ยวกับงานหรือความคิดเห็น ของตน ซึ่งในหลักการในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมทุกอย่างแสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่าของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้สร้างงาน และผู้สอนยอมรับในคุณค่าของงานนั้น

2. เป็นการสอนที่เป็นการเน้นการลงมือปฏิบัติ (action learning) โดยผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เพราะผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติศึกษาเอง คิดเอง เป็นการเรียนรู้ที่ท้าทายความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้เห็นผลงานของตนเอง จึงถือเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับตัวผู้เรียน
3. ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งทางด้านสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ (เนื้อหา) ด้วยตนเอง หรือพัฒนากระบวนการ เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนา ค่านิยมที่สอดคล้องไว้ในการสอนแบบศตวรรษที่ 21

อรรถชัย มูลคำ และคณะ (2542: 41 – 42) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งเป็นแต่ละฝ่ายได้ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

1. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
2. เป็นวิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยถือว่าความรู้ที่ได้มาจากผู้เรียนเองเป็นสิ่งที่ดีที่สุด
3. ทำให้เกิดรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่ยากและซับซ้อนนอกเหนือจากที่มีในหลักสูตร เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสสร้าง

- สรรคส์ถึงแวดล้อมต่าง ๆ จากจินตนาการของตน เกิดเป็นการเรียนรู้ใหม่
4. เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งการทบทวนบ่อยครั้งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร
 5. เป็นวิธีที่ง่ายในการนำสิ่งที่มืออยู่ใกล้ตัวผู้เรียน มาเป็นประเด็นในการศึกษา
 6. เป็นวิธีการสอนที่มีชีวิตชีวา โดยผู้สอนและผู้เรียนต่างช่วยกันสร้างเนื้อหา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้สามัญสำนึก ใช้ทักษะในการสำรวจสิ่งแวดล้อม และใช้ทักษะในการอธิบายความคิดได้เต็มที่ ดังนั้น ผู้เรียนจะกระตือรือร้นเป็นอย่างมาก ในการสร้างผลงานของเขาอย่างเต็มความสามารถ
 7. วิธีนี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเชื่อมต่อดระดับความยากง่ายของความรู้ให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยผู้เรียนจะเพลิดเพลินกับการสร้างสรรค์ผลงานของเขา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ ของเขา เช่น พัฒนาการทางภาษา รวมถึงได้รับประโยชน์จากการเปิดกว้างของคำถาม ทำให้ผู้เรียนได้สร้างสรรคงานเต็มความสามารถของตน

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้สอน

1. เป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติของผู้สอนเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งมีประโยชน์ในการจัดการการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้สอนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างเรื่องราวและจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้
2. เป็นการสร้างแรงงูใจให้กับผู้เรียนรู้สึกมั่นใจและมีเสรีภาพในการร่วมสร้างโครงเรื่องกับผู้สอน และตัวผู้สอนจะรู้สึก

สนุกสนานไปกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ในบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร

3. เป็นวิธีการที่ผู้สอนไม่ต้องเหนื่อยเหมือนกับการสอนในแบบปกติที่ต้องบรรยายทั้งวัน เพียงแต่ผู้สอนเตรียมการสอนมากขึ้นในการใช้ความคิดออกแบบกิจกรรม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งแก่ผู้เรียนและผู้สอน

1. เป็นวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในช่วงท้าย เพราะเป็นการเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นได้ทั้งสองฝ่าย โดยผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกในการได้รับการยอมรับ และผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมในโครงเรื่อง โดยอาศัยพื้นฐานจากเรื่องที่ผู้เรียนคิดขึ้นมา
2. เป็นวิธีการส่งเสริมการให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ในฐานะผู้ทำงานร่วมกัน โดยหน้าที่ผู้สอนคือ ผู้แนะนำวางแผนกว้าง ๆ ให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาตนเอง และจากบรรยากาศที่เป็นกันเอง จะทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและผู้สอน โดยจะส่งผลให้โรงเรียนกลายเป็นสถานที่ที่ทุกคนเฝ้ารอคอยที่จะมาพบปะกัน เพื่อช่วยเหลือกันสร้างและชื่นชมผลงานซึ่งกันและกัน

จากประสบการณ์ของอาจารย์และนักเรียน ที่ได้ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ในประเทศไทย รวมถึงนักการศึกษาในต่างประเทศ ที่ได้นำวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีสตอรีไลน์ ไว้ดังนี้

ศิวะนาถ ปิยะวิทยากร (อาจารย์สอนวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนปทุมคงคา อ่างใน สำนัก การเรียนรู้, 2542: 2) ได้แสดงความเห็นว่า “ การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ จะทำให้เด็กนักเรียน ได้มีโอกาสพูด ได้แสดงออก ได้แบ่งกันทำงาน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า แนวทางอื่น ”

ถักขณา ปิ่นสนิท , พิทยาภรณ์ กัลยาณประดิษฐ์ และประมวธ สมักรการ (อาจารย์ โรงเรียนวัดบางนาคอก ตั้งกัศกรุงเทพมหานคร อ่างใน สำนักการการเรียนรู้, 2542: 3 – 4) กล่าว สอดคล้องกันว่า “ ความเปลี่ยนแปลงที่เห็น ได้ชัดหลังจากการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ คือ บรรยากาศของห้องเรียนที่มีความสนุกสนาน นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น ”

ตุลวิษญ์ อ่อนหวาน (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนปทุมคงคา อ่างใน สำนักการการเรียนรู้, 2542: 4) ได้กล่าวว่า “ วิธีสตอรีไลน์ นี้ทำให้ตนเองได้รับความสนุกและ ความรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยวิธีเรียนแบบดังกล่าว เป็นการได้รับความรู้นอกจากในหนังสือ ได้แสดง ความคิดเห็น และเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น เพราะ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ”

ลิปกา (Lipka, 1997 อ่างใน Creswell, 1997: 115 – 116) กล่าวถึงประโยชน์ของวิธี สตอรีไลน์สรุปได้ว่า วิธีดังกล่าวช่วยสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนาทักษะทางปัญญาของตน ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและความ เข้าใจที่ได้เรียนในห้องเรียนกับชีวิตจริง โดยปรับให้มีระดับความยากง่ายตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งอาศัยรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียนและเป็นการพัฒนา พฤติกรรมทางสังคมของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

ไซมอน (Simon, 1997 อ่างใน Creswell, 1997: 116) กล่าวถึงประโยชน์ของวิธี สตอรีไลน์สรุปได้ว่า วิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ก่อให้เกิดทักษะทางสังคมและความสามารถในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น โดยวิธีการสอนนี้จะเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งผล ที่ตามมาผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจในฝีมือของตนเอง และผู้สอนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ ประสิทธิภาพที่ตน ได้รับจากนอกห้องเรียนมาประยุกต์สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง

ฮาร์คเนส (Harkness, 1997 อ้างใน Creswell, 1997: 117) กล่าวถึงประโยชน์ของวิธิตดอรีไลน์สรุปได้ว่า วิธีดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน ในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ข้อมูลต่าง ๆ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำในเรื่องโครงสร้างหรือหัวข้อ และเมื่อผู้เรียนผ่านการเรียนด้วยวิธิตดอรีไลน์ จะก่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของงานชิ้นนั้น (sense of ownership) รวมถึงการมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดความแตกต่างกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้สร้างรูปแบบความคิดจากสติปัญญาของตนเองก่อนจะไปทดสอบจากสภาพเป็นจริง

นอกจากนี้ เมื่อผู้สอนทั่วโลกได้นำรูปแบบการสอนแบบวิธิตดอรีไลน์ ไปใช้จะพบว่า ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานกลุ่ม สามารถนำหลักสูตรที่หลากหลายมาบูรณาการได้ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ เกิดเป็นการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ซึ่งจะมีโครงสร้างในการวางแผนและการเตรียมการร่วมกัน ผู้ปกครองของผู้เรียนได้ให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการขยายโอกาสเชื่อมโยงกับชุมชนมากขึ้น ผู้เรียนเกิดความประทับใจและบันทึกแนวคิดของคนผ่านสื่อต่าง ๆ ผลจากการเรียนรู้ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จและรู้สึกมั่นใจในการเรียนของตนเพิ่มขึ้น จากการฝึกทักษะต่าง ๆ จะมีส่วนสัมพันธ์และมีความหมายต่อตัวผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะรู้สึกสนุกสนานและมีความสุขในการเรียนด้วยวิธีดังกล่าว และพูดถึงวิธิตดอรีไลน์ว่า “ Storyline is better than work ” นั่นคือกิจกรรมการเรียนการสอนแบบตดอรีไลน์ ที่นักเรียนได้รับมีคุณค่ามากกว่ากิจกรรมตามปกติที่ครูได้มอบหมายให้ทำ

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบตดอรีไลน์ จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในตนเอง ทั้งในด้านการค้นคว้าหาความรู้ ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยอมรับฟังในความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนเป็นการเห็นคุณค่าในความสามารถของตน ซึ่งส่งผลให้เป็นการสร้างบรรยากาศที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นด้วย

การเรียนการสอนแบบปกติในวิชาสังคมศึกษา

การเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษามีวิธีการอยู่หลากหลายวิธี ซึ่งนักการศึกษาในสายวิชาสังคมศึกษาได้ประมวลรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสังคมศึกษาได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น เอแมน , เมลลิงเจอร์ และแพททริค (Ehman , Mehlinger and Patrick อ้างใน สิริวรรณ ศรีพหล, 2526: 104 – 107) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษาไว้ 2 วิธี คือ

1. รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ (Exposition mode)
2. รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Discovery mode)

รูปแบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ (Exposition mode) คือ การสอนที่ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลและเนื้อหาวิชาทั้งจากการถ่ายทอดจากผู้สอนโดยตรง และได้รับจากการอ่านเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น รูปแบบการสอนดังกล่าว จึงเป็นการเน้นที่ตัวครูในฐานะผู้ถ่ายทอดข้อมูลโดยตรง และเน้นวัสดุสาร ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบประเภทต่าง ๆ และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้วิธีการบรรยาย การบอก หรือ การอธิบาย การสาธิต ตลอดจนการใช้คำถาม โดยมีเป้าหมาย คือ การถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนโดยตรง ดังนั้น บทบาทของผู้สอน จะเป็นผู้กำกับการเรียนการสอน โดยการวางแผนการสอนทั้งหมด มีการควบคุมการเรียนการสอนในห้องเรียนและประเมินผลการเรียนจากการทดสอบเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดผ่านมา ส่วนผู้เรียนจะมีบทบาทเพียงเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน และทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนจะอยู่ในฐานะผู้รับ ในขณะที่ผู้สอนจะเป็นผู้ให้อย่างเต็มที่

จากรูปแบบดังกล่าว สิริวรรณ ศรีพหล (2526: 105) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของรูปแบบวิธีการสอนที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ อาทิเช่น

1. ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร เพราะผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้เรียนจึงเฉื่อยชา ไม่ได้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง
2. ข้อมูลเนื้อหาสาระจากผู้สอนที่ถ่ายทอดให้ผู้เรียนอาจไม่แน่ชัดในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความทันสมัย
3. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมผู้เรียนในแบบท่องจำ
4. เกิดความซ้ำซ้อนและซ้ำซากในการทบทวนเนื้อหาความรู้ เพราะเป็นประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนเคยเรียนรู้มาแล้ว

รูปแบบที่เน้นประสบการณ์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Discovery mode) คือ การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในการเปิดโอกาสพัฒนาสติปัญญาของตนเองไปในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความคิดที่เป็นระบบระเบียบ รูปแบบดังกล่าวนี้จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีหลายวิธีอาทิเช่น

- การสอนแบบแก้ปัญหา
- การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
- การสอนเพื่อสืบหาข้อเท็จจริง

แม้รูปแบบการสอนดังกล่าวจะมุ่งให้ความสำคัญที่ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง แต่บทบาทของผู้สอนก็มีความสำคัญ ซึ่งสิริวรรณ ศรีพหล (2526: 106 – 107) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นผู้เสนอปัญหาหรือประเด็นที่จะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้
2. เป็นผู้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

3. เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และคำแนะนำเกี่ยวกับการค้นหาข้อมูล
4. เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์ หรือ สื่อการสอนที่จำเป็นเพื่อการสืบค้นหาความรู้อย่างสะดวก
5. ช่วยวางแผนและกำหนดทิศทางการค้นหาความรู้แก่ผู้เรียนทั้งรายบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้การเรียนของผู้เรียนมีทิศทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

จากรูปแบบดังกล่าว สิริวรรณ ศรีพหล (2526: 107) ได้สรุปประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาและฝึกฝนการใช้สติปัญญาของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นการฝึกให้เป็นคนที่มีกระบวนการในการคิด เช่น การคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เป็นต้น
2. เป็นการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสนใจของตนเอง ซึ่งเป็นเสรีภาพของการเรียนรู้อย่างแท้จริง
3. เป็นการฝึกและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นผู้นำ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ต้องการ
4. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่รู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักการศึกษาบางท่านกล่าวถึงรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจะเป็นการเสียเวลาและสิ้นเปลืองเกินความจำเป็น เพราะบางครั้งผู้เรียนอาจจะค้นพบความรู้ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่ถูกต้องตามหลักการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจผิด อันจะเป็นอันตรายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้และบางครั้งข้อมูลและความรู้ที่แสวงหามานั้น อาจไม่ตรงกับความรู้ที่ครู

ผู้สอนหรือหลักสูตรกำหนดให้เรียนก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้และข้อเท็จจริงบางอย่างได้มีผู้ค้นหาไว้แล้ว โดยอาจสรุปเป็นหลักการหรือทฤษฎีที่พร้อมจะถ่ายทอดให้ผู้เรียน จะได้เป็นการไม่เสียเวลาถ้าผู้เรียนไปค้นหาความรู้นั้นอีก เพราะข้อเท็จจริงบางประการเป็นสิ่งที่สอนกันได้ หรือ ถ่ายทอดกันได้ ถ้าผู้สอนใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจ

จึงอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนทั้งสองแบบ คือ แบบที่เน้นข้อมูลและเนื้อหาสาระ และแบบที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ต่างเป็นรูปแบบการสอนที่มีคุณค่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนจะหยิบยกจุดเด่นหรือประโยชน์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร และการผสมผสานรูปแบบการสอนทั้งสองแบบ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูสังกศศึกษาจะต้องคำนึงถึง เพราะ เนื้อหาสาระความรู้ที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้เรียน โดยจะเป็นตัวพื้นฐานที่นำไปสู่การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่เดียวกัน กระบวนการเพื่อการแสวงหาความรู้โดยเน้นความสำคัญของผู้เรียนก็ต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป

ความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์กับการเรียนแบบปกติ

จากลักษณะการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ อรรถัย มูลคำ และคณะ (2542: 45) ได้กล่าวสรุปถึงความแตกต่างของรูปแบบการเรียนการสอนสตอรีไลน์กับการเรียนแบบปกติ ไว้ดังนี้

1. ด้านบรรยากาศทางกายภาพ รูปแบบการเรียนการสอนสตอรีไลน์ จะมีการจัดสภาพห้องเรียนขึ้นกับสภาพการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจจัดเป็นกลุ่ม หรือ เปลี่ยนสถานที่ไปตามสภาพของโรงเรียนและภูมิภาคเป็นหลัก มีการนำสื่อและภาพผลงานของผู้เรียนมาคิดแสดงไว้ ทำให้สภาพห้องเรียนมีชีวิตชีวา และผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยถือว่าตัวละครที่ผู้เรียนสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของผู้เรียน ในขณะที่การเรียนแบบปกติ สภาพห้องเรียนจะมีการจัดโต๊ะ – เก้าอี้ ใน

- ลักษณะค่อนข้างตายตัว ผู้เรียนจะนั่งเรียนอยู่เช่นนั้นตลอดเวลา ทำให้ขาดการกระตุ้นความสนใจในการเรียนการสอน
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอน สดออร์ไลน์ ผู้สอนจะมีบทบาทเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดียิ่งขึ้น และกระบวนการที่ต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เกิดบรรยากาศท้าทาย ผู้เรียนให้กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่การเรียนแบบปกติ ผู้สอนจะเป็นผู้ตั้งการให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่ง โดยผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควรและอาจทำให้พฤติกรรมกรรมการเรียนของผู้เรียนตกต่ำลงได้
 3. ด้านการแสวงหาความรู้ รูปแบบการเรียนการสอน สดออร์ไลน์ จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดและจินตนาการเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีอิสระ หลังจากนั้นจึงให้ออกศึกษาในสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เป็นการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ ในขณะที่การเรียนแบบปกติ วิธีการเรียนรู้จะเริ่มจากการให้ผู้เรียนออกไปเรียนรู้จากสภาพจริงก่อน แล้วนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็นมาตอบคำถามผู้สอน ซึ่งจากการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้เรียนจะไม่สามารถตั้งคำถามจากความคิดของตนเอง เนื่องจาก เรื่องราวต่าง ๆ ที่ไปพบเห็นมาจะไปสกัดกั้นความคิดและจินตนาการเบื้องต้นของผู้เรียน ทำให้ขาดโอกาสในการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์
 4. ด้านรูปแบบการสอน รูปแบบการเรียนการสอน สดออร์ไลน์ ผู้สอนจะใช้ลักษณะการสร้างคำถามนำ และอาจนำสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่ผู้เรียนต้องศึกษาหาคำตอบมาจัดเตรียมให้ เพื่อเกิดความสะดวกในการ

ค้นหาและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในขณะที่การเรียนแบบปกติ ผู้สอนจะใช้วิธีการออกคำสั่งให้ผู้เรียนไปค้นคว้าข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จากห้องสมุดเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง โดยผู้เรียนปราศจากการแสดงความคิดและเป็นไปตามความต้องการของผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ จะมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เน้นกระบวนการที่ต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน ในขณะที่การเรียนการสอนแบบปกติ ผู้เรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สอนเท่านั้น จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียนให้ตกต่ำลงได้

การคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

นาคยา กัทรแสงไทย (2525: 37) กล่าวว่า

การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้นไปกว่าความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์จะเน้นที่การแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ และพยายามมองหาว่าส่วนประกอบที่แยกย่อยมีความสัมพันธ์และจัดรวมกันอย่างไร เช่น ครูอาจต้องการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น การพิจารณาข้อเท็จจริงที่จะนำมาใช้สนับสนุนข้อสรุป และการแยกข้อมูลที่ตรงกับกรณีและไม่ตรงกับกรณี เป็นต้น

พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ (2527: 16 – 17) กล่าวว่า

การคิดวิเคราะห์ คือ การจำแนกแจกแจงในรายละเอียดของเรื่องราวเพื่อทำความเข้าใจความคิด หรือ ความสัมพันธ์ของความคิด ที่มีผู้ประสงค์จะสื่อความหมายให้ทราบชัด ซึ่งผู้เรียนต้องดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องราว เช่น การจำแนกข้อเท็จจริงจากความคิด และข้อสมมติฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเรื่องราวและความคิด
3. วิเคราะห์หลักการของการสื่อความหมาย ทั้งทางอักษรและทางศิลปะ เช่น การเข้าใจ เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ หรือการโฆษณาสินค้า

ศุรศักดิ์ หลาบมาลา (2531: 2 – 3) ได้ให้ความหมาย

การคิดวิเคราะห์ คือ การแยกเรื่องใหญ่หรือ ปัญหาออกเป็นส่วนย่อย โดยครูใช้คำถาม เช่น

1. เรื่องนี้มีส่วนประกอบหรือขั้นตอนอะไรบ้าง
2. ให้แยกขั้นตอนออกตามลำดับ
3. ให้แสดงความเกี่ยวข้องระหว่างขั้นตอนนั้น ๆ
4. ให้เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ
5. ให้หาเหตุผลสนับสนุน

ถาวรชัย วิทยาอุทพิกุล (2533: 19) ได้กล่าวสรุปว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์มีดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการจำและสรุป
ความรู้

1.2 ความสามารถบอกความแตกต่าง
ระหว่างข้อเท็จจริงและข้อสมมติ
ฐานได้

1.3 ความสามารถระบุข้อมูลสำคัญได้

1.4 ความสามารถอธิบายปัจจัยที่ทำให้
บุคคลและกลุ่มต่างๆมีความแตก
ต่างกัน

1.5 ความสามารถสรุปข้อความได้

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ประกอบด้วย

2.1 ความสามารถเชื่อมโยงความคิด
ต่างๆ

2.2 ความสามารถตัดสินใจว่าข้อมูล
นั้นสมเหตุสมผลหรือไม่

2.3 ความสามารถระบุได้ว่าข้อใดเป็น
แนวคิดสำคัญ

2.4 ความสามารถตรวจสอบความถูก
ต้องของสมมติฐานที่อ่านพบได้

2.5 ความสามารถเชื่อมโยงเหตุผลใน
แต่ละสถานการณ์ได้

2.6 ความสามารถวิเคราะห์ข้อความที่
ขัดแย้งที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้

3. การคิดวิเคราะห์หลักการ ประกอบด้วย

3.1 ความสามารถวิเคราะห์รูปแบบ
และโครงสร้างของข้อมูลได้

3.2 ความสามารถวิเคราะห์วัตถุประสงค์
ประสงค์ของผู้เขียน ทักษะคติ

และเป้าหมายที่ต้องการถ่ายทอด
ได้

3.3 ความสามารถเชื่อมโยงความคิด
รวบยอดเป็นหลักการได้

3.4 ความสามารถเรียนรู้เทคนิค วิธี
การ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้

3.5 ความสามารถแยกความแตกต่าง
ระหว่างข้อเท็จจริง และอคติที่มีอยู่
ได้

บุญชม ศรีสะอาด (2537: 26 – 27) กล่าวถึง

การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวใด ๆ ออก
เป็นส่วนย่อย ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นประกอบกันอยู่เช่นไร แต่ละอันคือ
อะไร มีความเกี่ยวพันกันอย่างไร อันใดสำคัญมากน้อย ซึ่งพฤติ
กรรมนี้ จะสามารถจำแนกเป็นองค์ประกอบ คือ

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นความ
สามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญ
ของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เรียก
ได้ว่าเป็นการแยกแยะหาหัวใจของเรื่อง
2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความ
สามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วน
ต่าง ๆ
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ เป็นความ
สามารถในการหาหลักการของความ
สัมพันธ์ของส่วนสำคัญในเรื่องราวหรือ
ปรากฏการณ์นั้น ๆ ว่า สัมพันธ์กันอยู่โดย
อาศัยหลักการใด

ในส่วนของนักการศึกษาต่างประเทศ ได้ให้คำนิยามและองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

คลาร์ก (Clark , 1970: 11 – 13) ได้อธิบายถึง

การคิดวิเคราะห์ คือ การแยกส่วนต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับส่วนนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์สามารถแบ่งได้ 3 ส่วน คือ

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ ความสามารถในการสรุป และการแยกแยะข้อมูล
2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสามารถในการตรวจสอบว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกันหรือไม่
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ ได้แก่ การวิเคราะห์ได้ว่าผู้เขียนต้องการสื่อสารถึงสิ่งใด

แบงก์ (Banks, 1985: 137 - 138) กล่าวถึง “ การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของข้อมูลและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในแต่ละส่วนของข้อมูล ”

ไมเคิลลิส (Michaelis, 1992: 169 – 170) กล่าวถึง “ การคิดวิเคราะห์เป็นการแยกส่วน ต่าง ๆ ทั้งในด้านขององค์ประกอบ ความสัมพันธ์ หลักการ โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ เทป หรือวัสดุอื่น ๆ โดยลักษณะคำถามที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ เช่น อะไรคือส่วนสำคัญของเรื่อง (รูปภาพ หรือแผนที่) , ในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น ”

ลอร์เบอร์ (Lorbour, 1995: 113) ได้กล่าวถึง

การคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถทางปัญญา ซึ่งแบ่งเป็น

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อย

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์หลักการทั้งหมดเป็นการดูความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความคิดเห็น

บลูม (Bloom, 1957: 148 – 150) ได้สรุปแบ่งองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานั้นสามารถแยกเป็นส่วนย่อยได้ ข้อความบางข้อความอาจเป็นความจริง บางข้อความ เป็นคำนิยม และบางข้อความ เป็นความคิดของผู้เขียน ซึ่งการคิดวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย
 - 1.1 ความสามารถในการค้นหาประเด็นต่าง ๆ ในข้อมูล
 - 1.2 การแยกแยะความจริงออกจากสมมติฐาน
 - 1.3 ความสามารถในการแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลอื่น ๆ
 - 1.4 ความสามารถในการบอกถึงสิ่งสูงใจ และการพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลและของกลุ่ม
 - 1.5 ความสามารถในการแยกแยะข้อสรุปจากข้อความปลีกย่อย
2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้อ่านจะต้องมีทักษะในการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหลัก ๆ ได้ ทั้งความสัมพันธ์ของสมมติฐาน และความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุป และยังรวมถึงความสัมพันธ์ในชนิดของหลักฐานที่นำมาแสดงด้วย ในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สามารถแยกได้ดังนี้
 - 2.1 ความเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิด ในบทความและข้อความต่าง ๆ
 - 2.2 ความสามารถในการระลึกได้ว่ามีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น

- 2.3 ความสามารถในการแยกความจริง หรือสมมติฐานที่เป็นใจความสำคัญหรือข้อโต้แย้งที่นำมาสนับสนุนข้อสมมติฐานนั้น
 - 2.4 ความสามารถในการตรวจสอบสมมติฐานที่ได้มา
 - 2.5 ความสามารถในการแบ่งแยกความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลจากความสัมพันธ์อื่น ๆ
 - 2.6 ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ขัดแย้ง แบ่งแยกสิ่งที่ตรงและไม่ตรงกับข้อมูลได้
 - 2.7 ความสามารถในการสืบหาความจริงของข้อมูล
 - 2.8 ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และแยกรายละเอียดที่สำคัญและไม่สำคัญได้
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและหลักการ ในการคิดวิเคราะห์หลักการนี้จะต้องวิเคราะห์แนวคิด จุดประสงค์ และมโนทัศน์ ซึ่งการคิดวิเคราะห์หลักการ สามารถแยกได้ดังนี้
- 3.1 ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อความและความหมายขององค์ประกอบต่าง ๆ
 - 3.2 ความสามารถวิเคราะห์รูปแบบในการเขียน
 - 3.3 ความสามารถในการวิเคราะห์จุดประสงค์ของผู้เขียน ความเห็นของผู้เขียน หรือ ลักษณะของการคิด ความรู้สึกที่มีในงาน
 - 3.4 ความสามารถในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้เขียนในด้านต่าง ๆ
 - 3.5 ความสามารถในการวิเคราะห์เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ
 - 3.6 ความสามารถในการรู้แ่งคิด และทัศนคติของผู้เขียน

จากความหมายและองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ที่ให้นักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ไว้ สรุปได้ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ คือ การแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่าง คือ

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการจำแนกข้อเท็จจริงออกจากข้อสมมติฐาน และสามารถสรุปข้อความนั้น ๆ ได้
2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่โดยการเชื่อมโยงเหตุและผล สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมมติฐานและข้อสรุป
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์รูปแบบ วัตถุประสงค์ ทักษะ และความคิดเห็นของผู้เขียนที่ต้องการสื่อให้ทราบ

การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์กับการคิดวิเคราะห์

การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกับการคิดวิเคราะห์ ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวประเด็นที่สอดคล้องและกล่าวสรุปไว้ดังนี้

วลัย พานิช (2542: 2 - 3) กล่าวว่า

รูปแบบการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ทำอย่างอิสระ โดยผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นพบสืบค้น สร้างความท้าทายในการคิดสำรวจและสร้างจินตนาการ เป็นการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งถือได้ว่ารูปแบบดังกล่าว เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ขึ้น

อรทัย มุลคำ และคณะ (2542: 37) กล่าวว่า

รูปแบบการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ จะมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ออกมาจากความคิดและประสบการณ์ตนเอง ช่วยในการแก้ไขปัญหายากๆ ซับซ้อน เป็นการจัดระบบความคิดของผู้เรียนให้มีโอกาสพัฒนาความสามารถใน

การคิดวิเคราะห์ โดยผู้เรียนจะได้ใช้ตามัญสำนึกในการอธิบายความ
คิดอย่างมีเหตุผล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามมา

เบลล์และไฟฟิลด์ (Bell and Fifiield, 1998: 5 – 6) กล่าวว่า

วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่า
ความรู้มีความซับซ้อนและมีหลายขั้นตอน โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้น
จากความรู้เดิมของผู้เรียนส่วนหนึ่ง และประสบการณ์ของผู้เรียนใน
การสร้างความรู้ใหม่จากการปฏิบัติด้วยตนเองอีกส่วนหนึ่ง การจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้้นั้นจึงเป็นการ
ฝึกหัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผล
งานออกมาเป็นที่ประจักษ์

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์
เป็นการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการคิด การตัดสินใจ
สร้างสรรค์ผลงานของตนออกมาจากมวลประสบการณ์ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้าผ่านมา ถือได้ว่า
กิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ มีส่วนส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ
ผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่ามีการศึกษาเรื่องราว
เกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์น้อยมาก โดยเฉพาะงานวิจัยในประเทศ ยังไม่ปรากฏว่ามี
ผู้ใดทำโดยตรง เพียงแต่เริ่มมีการนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบดังกล่าวมาทดลองใช้ใน
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และจะมีงานวิจัยในต่างประเทศเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่เกี่ยวข้อง
กับวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ ดังรายละเอียดที่นำเสนอต่อไปนี้

บัทโซว์ (Butzow, 1991) ทำการวิจัยเรื่อง A COMPARISON OF A STORYLINE – BASED METHOD OF INSTRUCTION ON THE ACQUISITION OF SCIENCE CONCEPTS IN THE ELEMENTARY SCHOOL. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบแบบสตอรีไลน์และวิธีการเรียนการสอนแบบปกติที่มีผลต่อแนวความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ในนักเรียนระดับเกรด 3 ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 114 คน เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ และกลุ่มควบคุมจำนวน 84 คน เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์และวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวว่า วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เหมือนวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยในต่างประเทศ ได้มีการกล่าวถึงวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมและเป็นที่น่าสนใจเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนต่อไป และกล่าวได้ว่าวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เหมือนวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย